



Вашмутланымаш:
Борис Шамиев — Владимир Матвеев

Марий мут тўня мучко йонга

«Марий Эл Радиолан» — 10 ий

Вашмутланымашнан тачисе унаже — сылнымут аланыште шкенжым ончыкташ тўналше самырык журналист, сымыктыш тўняштаг палыме лийын шуктышо, Марий Эл Республикын М.Шкетан лүмеш кутыжаныш премийжын лауреатше, «Марий Эл Радио» кутыжаныш автоном тўвыра тонежын тўн редакторжылан шукерте огыл ышташ тўналше Владимир Владимирович МАТВЕЕВ.

Ўжмынан амалже — тўнямбалне илыше шочмо калыкна коклаште ынде кумдан палыме да куту йодмаш дене пайдаланыше «Марий Эл Радио» лу ияш лўмгечыже.

Молгунамсе семынак тўналгыште унанан илыш да творческий корныж дене палдарена. Тудо шкенжым Володя Матвеев манаш келшышылан шотла. Меат, учашыде, кўчык, но волгыдын тўналме корныжым шарналташ йодына. Унанан каласкалымлык гыч теве мом пален нална:

Володя Матвеев 1989 ий 27 майыште Волжский район Отымбал ялеш вич шочшан ешеш шочын. Шке ял школышто тўналгыш класслаште тунемын, 6-шо класс гыч Пётъял тунемме рўдерыш куснен. Тушто тўналгыш музыка шинчымашым налын: баян дене шокташ тунемын (туныктышо — Геннадий Анатольевич Романов). Школ-рўдер пеленысе сылнымут кружокышто шке возымо мастарлыкышым терген (туныктышо — Нина Павловна Синичкина). Шочмо ялысе культур пўрт пелен самодеятельность коллективыште шуаралтын, мураш да кушташ кумылангын (тўвыра пўрт вуйлатыше — Галина Алексеевна Дмитриева). Марий кутыжаныш университетыште тунеммыж годымак Марий тўвыра рўдер пеленысе студент театрыште модын, «Марий Эл Радиошто» вўдышю семын пашам ышташ тўнгалын да университет пеленысе «Поэзий шепкаште» сылнымут кружокыш коштын. 2014 ийыште И.С.Палантай лўмеш республикысе тўвыра да сымыктыш колледжыште Эстраде ансамбльым вуйлатыше специальность дене дипломым налын.

Сылнымут аланыште В.Матвеев эн ончыч драматург семын палыме: 2011 ийыште «Эн сай пьесе» конкурсышто «Марпа» монодрамыж дене икымше верыш лектын. 2012 ийыште тиде пьесе почеш спектакльым Марий самырык театр шынден, да пашажым 2013 ийыште Марий Эл Республикын М.Шкетан лўмеш кугыжаныш премийже дене палемденит. 2014 ийыште Курыкмарий драме театр тудын «Ош тўнлш толмо годым» пьесыж почеш спектакльым шынден.

Эстраде аланыште Володя Матвеев «Шем шинчан танем», «Мый толам тый декет», «Тыге лиш мо йўраташ?», «Куэрлаште», «Тый толат гын» мурыжо-влак дене палыме. 2011 ийысе «Ший пашаш» финн-угор калык кокласе эстраде муро фестивалын лауреатыше лийын. Концерт организатор, сценарист да режиссёр семынат пашам ышта. Поро йолташыже-влак Анатолий Зарецких, Эльвира Трифонова, Артур Ефремов, Лилия Петухова дене пырля чўчыкыдын гастрольыш лектеда да тўрлў проект-влакым ылышыш шындара.

«Марий Эл Радио» редакцийыштыже 2007 ий гычак пашам ышта. Радиожурналистикке корным ойырымаште да специалист семын шуаралташте куеу шўкалтышышым да полышыш редактор Наталья Пушкина пуэн. Кандаш ий тырышме жалыште В.Матвеев «Поэтыял», «Кувавайын шондыкшо», «Ўмыргорно», «Койгадўр воктене» программе-влакым вўдышў семын палыме лийын шуктен.

Ешан. Кок шочшан: Саида пелашыж дене Дамир лўман эргым да Влада ўдырым ончен куштан.

— Володя, «Марий Эл Радио» кунам иклымше гана эфирыш лектын?

— Мемнан радио 2005 ий 1 июльышто пашам ышташ тўнгалын. Тудо яра вереш огыл шочын да гынде калык коклаште кугу пагалыманшым сенген налын. Тыштыже Марий Эл Республикым вуйлатышышын да правительствын тырышымлыштым ойырен палемдыман. Радиостанцийын шочмо кечыжлан полеклалтыше иклымше августышто эртыше пайрем концертыш погынышо-влакым саламлаш толшо Леонид Маркелов лу ий жапысым порын шарналтыш да марий йылме дене тўня мучко йонгышо передаче-влак умбакыжат эфирыш лекташ тўнгалыт, тидлан оксам огына чамане маньшн ўшандарыш.

— Айста гынде юридический манме пасуш савырнена. Молан манаш гын, южо лудшо тендан радиостанцийын чынжым кузе лўмдалтымже, могай документ-влаклан эгертымда нерген пален налмыже шуэш.

— Мемнан радиостанций Устав почеш марла тыге лўмдалтыш: «Марий Эл Республикын «Марий Эл Радио» кутыжаныш автоном тўвыра тўнсжше». Южо энлан тиде предложенийште умылаш лийдыме мут-влакат вашлиялтыт. Но тиде — ўчашымашан йодыш. Документыште тыге возымо да пентгыдемдыме гын, ме тудын деч кугу лийын огына керт.

Радиостанций Россий Федерацийын Гражданский кодексше дене келшышышн почылтын. 2006 ий 3 ноябрьыште лукмо «Автономный учреждений-влак нерген» федеральный закон дене келшышышн, Марий Эл Республикын правительствыже 2008 ий 19 декабрьыште «Марий Эл Республикын «Марий Эл Радио автоном тўнсжым ыштыме нерген»

пунчалым луктын. Но 2011 ий 16 февралыште правительстве тудым алмаштен. Тидыже утыч лукмо документын вашталышыш пуртымаш дене кылдалтын. Ты пунчалыште «автоном тувыра тонеж» ончыко «кугыжаныш» мутым пурташ ыштыме. Тидым 2010 ий 8 майысе да 2011 ий 14 июнысо федеральный закон-влак дене келшышын ышташ кўштымо.

Устав почеш мемнан радиостанцийын учредитель полномочийжым республикысе тувыра, печать да калык-влакын пашаыш шотышто министерстве да Кугыжаныш пого министерстве шукта. Южо вере мемнам коммерческий тонеж маныт гынат, Устав почеш ме коммерческий огыл тонежлан шотлалтына.

— Технически могырым ончалаш гын, чумыр вещанийлан мутым кў куча?

— Могай частоташте передаче-влакым эфирын лукмылан мутым «Ростелеком» акционер обществын Марий Эл Республикысе филиалже куча да тувыра министерствын заказше почеш ямдылыме передаче-шамгычым жапыштыже йонгалтарымым терген шога. Чыла тиде моткок сложный паша радамын келгытышкыжак пураш огына тўнал, шонем. Тўнжў — марла радиопередаче-влакым калык колшышто, тыге уш-акылжым, шинчымашыжым пойдарыже, канышыжым веселан эртарыже. Мыланна ўшанле колшышто-влак аудиторийым арален кодаш тыршыман.

— Передачам ямдылыме гыч тўгалын, йонгалтарыме марте корныдам ончал лекташ онгай ыле. Тидат лудшо-влаклан кўлешан, шонем.

— 2007 ийыште, эше студент улмем годымак, радиоўдышылан толмемым тыгерак шарналтем: шындышт радиопулыт воктеке да опытан ўдышын кузе, кунам да могай полдышым (кнопкым) темдалмыжым эскераш темлышт. Вара тыгаяк паша радаман тунем шуым.

Тиде — пашанам ончыктымаш лиш. Тўнгалештыже чыла СМИ семынак. Ме кугыжаныш заказым шуктена. Тудым илышыш пурташ манын, планым ямдылена. Ондак тўн шотышто «развлекательный» манме формат дене пашам ыштенна гын, кызыт угларак келге содержаниян передаче-влакым ямдылаш тўналынна. Ме арня жапыште 126 шагаташ программым эфирын лукшаш улына. Колшышто-влак мемнам тўн шотышто «Мурпўлек» рубрике дене ямдылыме передачыла гоч пален налыныт гын, гинде ме калыкнан историйже, йылме пояныкше, йўлаже, сылнымутшо дене кумдан палдарена. Мутлан, «Ўмыргорно», «Эфирыште — уна», «Палыме лийына» передаче-влакым калык йоратен колшытеш. Икманаш, кугыжаныш заказ почеш ме суткаште 13 шагаташ але угларак программым ямдылынаш да эфирын лукшаш улына. Ты заказ почешак кажне гаяк рубрике почеш ямдылыме передаче ик шагат деч кўчык огыл лийшаш. Передачылам олыкмарла гына огыл луктына, арня еда курыкмарла да татар йылме дене ик шагаташ программым ямдылена.

Южо рубрике жап эртыме семын шке лўмжым ваштален. Вет газет ден журналлаштаг я идалык тўнгалтыште, я иктаж-могай событийлан кўра у лўмым шонен луктыт. Меат, мутлан, «Палыме лийына» рубрикым ик жап «Индекс шагатлан» лўм дене эфирын лукна, гинде «Вашлияш ыле тийым» лўмым пуэзна. Тиде передаче нерген шуко онгайым каласкалаш лиш. Ойырэн палемдынем иктым: мемнан по-



«Марий Эл Радион» пашаенже-влак (шала гыч пурлашке) Л.Карпова, С.Карпов, Т.Светлакова, А.Кожевников, И.Якаева да В.Матвеев концерт годым. 2015.

лышна дене икмыняр самырык еш сўаным эртарен. Мемнам еш пай-ремшыкат ўжыт. Илалшырак-влакат шке пиалыштым муыт. Тидлан ме куансна да пашам эшеат кугу лектыш дене ышташ тыршена. Теве мый шукурте огыл гына Урал кундем гыч пўртышым. Тушеч йўкан икмыняр серышым конденам. Кажныже ком-гынат да кычалеш, тўн шотышто Марий Эл дене кылдалтышым. Лишыл жапыште эфирин лекташ тўналыт.

«Ўмыргорно» программым ямдылыме изи опытемынат шарналтыде ом керт. Тудым илалше ийготан-влаккан дўмын ямдылена. Ветеран-влак дене мутланаш, нунын шарналтымаштым колышташ моткоч онгай, кугу гўткыш, чыгышат кўлеш. Чаманем, тачеш тыгай шонго сн-влак шагалемиг, млыг денем мутланыше-влак кокла гыч кок-кум процентше гына кодын.

— Колышшо аудиторийда кузерак ешаралтым эскереда мо? Вет радиостанцийын йўкшў тунам кумдан шарла, кунам колышшо-влакын чотышт шукем толеш. Чын?

— Пеш чын. Мемнан ямдылыме передаче-влакым кокла шот дене 42-50 гўжем сн колыштеш. Тиде — радиоприёмникла гоч колышшо-влакын чотышт гына. Шкешотан фанат-влак чумырген, фан-клубым ыштыше-влак нергенат увер пура. Пытаргыш жапыште Интернет дене пайдаланыше-влакын чотышт ешаралтеш. Мыняр кундемыште, мыняр сн колыштеш — раш цифр уке. Но тиде йўн дене гынде Марий Элыште да Российыште гына огыл колыштыг, мланде шарын кажне лукшытыжо мемнан эфирин шке йолташыже уло.

— Тидланже ўшанашат нелыла чучеш. Ала ойлымыдам иктаж пример дене пентыдемдеда?

— Мемнам, мутлан, Японийыште марий йылмын танже, шке

жапыштыже Марий кугыжаныш университетыште шинчымашлыжым пойдарыше Такаси Танака чўчкыдын колыштеш, йынгырта, скайп гочат ойла. Италийыште шижертсек илыше Морко вел марий ўдыра-маш Надежда Каменскихым, США-ште Российын посольствыштыжо лыштыше эрвелмарий ўдыраман Юлия Валиевам, туштак водительлан тыршыше пелашлыжым, Техас штат гыч Кужэнгер вел ўдыр Эльвира Поповам да ятыр молымат ойырен ончыктен кертам. Элнан йўдвелныже тыршыше землякна-влак дене кылна пентыде. Нуно каже передачым тўткын колыштыт, йолташыштым, лишыл енгыштым марий муру дене саламлат.

— Нунын йўкан серышыштым эфир гоч вигак йонгалтараш ок лий мо? Але цензур манмет чаракым лышта?

— Тыште нимогай цензур нерген мутат лийын ок керт. Просто технически пеш шергыш шуэш улмаш. Икана Японийыште колыш-тышо марий йылмынан танже дене мутланымлым эфирын луктынна, да тўлыктышаш роскот кутыт чотак лўдыктын. Тылеч вара тыгай чулым-лык дене ойыртемалташ огына тырше. Тидын нерген каласкалымемым чын умылаш йодам.

— Колыштышо-влак тўрлў ййготан, тўрлў шинчымаш кўкшытан, тўрлў кундемыште шочын-кушо, тўрлў пашаште тыршыше улыт. Кажныжын кумылжым шотыш налаш, йодмыжым шукташ куштылго огыл, но тыршыман, очыни?

— Мутат уке, колыштышо-влакын кумда аудиторийыштын шўм-чон йодмыштым, ой-кагашыштым шотыш налде ок лий. А ой-кагаш манмет моткоч шуко пура. Тидын шотышто брдыж кундемлаште илыше марий-влак поснак ойыртемалтыт. Но интеллигенций манме лончыш пурышо ег-влак деч шагалрак шокта. Тидыже поснак шон-калал тарата. Мемнан марий-влак коклаште тунлыктышо, музыкант, артист, шанче пашаче шагал огытылыс. Ала нуно йўршын мемнан радиою огыл колышт...

— Такшым Печать пўртыштў гын тендан радиопередачыда-влак нерген шуко мутланят: порыжымат, осалжымат. Тўн шотышто марла чын огыл мутланымлылан шылталат.

— Эфирын лектын ойлат гын, лу пачаш сайрак лисш ыле огыл мо? Вет Печать пўртыштў тыршыше-влакат саде интеллигент радам-мыш пура. Шонымлыштым луктын каласаш лўдыт мо? Ала шкенамат шылталан кертыт манын вожылыт? Икманаш, икте-весьым колышт моштымашна ок сите.

— Интеллигенций чолга огыл манме шонымашдам умбакыже шуен, шкемын эскерымем дене паддараш тоштам. Мый чўчкыдын Башкор-тостанын коштам. Татарстаныште «Болгар радио» передачылажым колышт эртем гын, шочмо республикемын чекшым вончен гына шуктем, вигак башкирла передаче тўгалеш. Тиде — икте. Но тўнжў теве кушто: кок республикынат «Марий Эл Радио» гай каналыштышт мер-политик темылан передаче-влак йонгат. Икана Башкортостанын образований министрже башкирла туте грамотно каласкалыш, ушем каен колышт толым. А ончалаш гын, тудо образованийже дене нимогай филолог огыл, а вузын физико-математический факультетшым пытарыше ег

улмаш. Семным шоналтышым: мемнан денат тыге яндар марий йылме дене мутланен кертше иктаж вуйлатыше лийже мле...

— Тендан эскерымыда дене тӯрыснec келшeм. Мылланна образований, чодыра озанлык, страхований да тӯвыра сфeрылаште тыршыше-влак полшат. Но моло службо-влак дене ваш-ваш умллыманшыш шуын керттын огынал.

— Тендан радиостанцийын икымше гана эфирш лекме жапше — 2005 ий 1 июль. Те шкеже тунам ты редакцийште ыштен огыдал гынат, тунамсе нерген каласкален кертыда, понем.

— Икымше радиопередачым ямдылыше-влак кокла гыч эн ончычак шукерте огыл илын дене чеверласыше поро йолташна Юрий Русановым палемдыман. Лач тудо радиостанцийым шочыкташ полшен да планым, программалам ямдылен, шке йырже уста журналист-влак кадым чумдырен. Тудын дӯмдымõ икымше передаче-влак кызыгат илат, эфирште йонгат. Тудын тӯналмыж почешак кумдан чапланыше марий эстраде мурызо Василий Павловын икмынар муржым возен коден кертме. Юрий Петрович дене пырля пашам ышташ тӯналше-влак кокла гыч Марий Эл Республикын сулло журналистше, кызыт «Марий Эл» газет редакцийште тыршыше Анатолий Андреевым, «Кутарня» газет редакцийште икмынар жап ыштыше Алевтина Таныгинам, Марий Элын сулло артистше, М.Шкетан дӯмеш Марий национальный драме театрын артистше Эдуард Яковлевым ойырен палемдыман. Мутат уке, Андрей Чемышевын да Наташа Пушкинан паша надрышт эн кугу. Программым кумдангымаште, радиопередачылам колышто-влак коклаште кумданрак шарен колтымаште, рекламным ешарымаште, концертным ямдылен, калыкым куандарымаште нунын тыршымышт аклаш лийдыме. Лач нуно муро, музыка фондым чумыраш тӯналгыт да ынде ныл тӯжем ула единице муро погынен. Тунам, лу ий ончыч, шукынжо, «Марий Эл Радион» дӯмнерге тыге кумдан шарла манын ўшаненат огытыл. Тау мемнан республикнам вуйлатыше-влаклан мемнан радиостанцийнан йол ўмбакаш шогаланыже чыла семынат полшымышлан.

Мемнан специалистна, журналистна-влак пошкудо Татарстаныште тыгаяк радиостанцийште стажировкым эртенгыт, нунын деч шукылан тунемынгыт. Ынде теке ме шке пошкудо Чувашийысе танна-влакым туныктенна. Вет тушташ тыгаяк радиостанций шукерте огыл шке пашажым тӯнале. Тачысе йõн дене пайдаланен, пеш кугу тау мутым каласынем кумдан палыме марий артист-влак Галина Иванова-Ямасвалан, Иван Смирновлан, Маргарита Медиковалан мемнан радиовӯдышõ-влакым марла чын кутыраш туныктымышлан. Нуно мутланыме дикий, артикуляций, сценным йылмыже предметла дене мастер-класс-влакым эртаренгыт. Чыла тидыже пашасенна-влакын усталыкыштым кушташ полшен.

— Те муро, музыка фонdda ныл тӯжем единицым вонча манын каласышда. Но марий музыка поялык тынар гына огыл. Лач тынар лийын кертеш кызытсе жапыште калык коклаште кумдан шарлыше сем тӯня. Ончычсо «ретро» манме тамга дене палемдымыжым кузе муыда?

— Ме «Марий Эл» ГТРК-н фондшо дене пайдаланен огына керт. Кӯсылаш логалеш. Ныл тӯжем муро гыч шогышо фондым лу ий жа-

пыште чумырымашат — кугу сенгымаш.

— Ожно спектакльлам калык марий радио дене кольштын кертын. Кызыт тыгай пашам шукташ шонеда мо?

— Шоньмашна гына огыл, йонгалтше спектакль-влакат улыт. Мутлан, М.Шкетан дүмеш Марий национальный драме театрын шындыме «Морко сем», Самырык театрын «Ава шүм» спектакльыштым радиозфирныште йоратен кольштыт. Ванке «Йоратымаш, йоратымаш, йоратымаш...» спектакльым возен пытарена. Радиом кольштышо-влаклан шкешотан сюрприз лийшаш. Нине произведений-влак студийыште возалтышт дене ойыртемалтыт. Театрлаште шындыме спектакль-влакымат возен налме. Но нуно уто йүк-йүанлан көра начарын йонгат.

— Айста гынде пашаенда-влак дене палдарена. Вет телеэкраныште көн могай передачым ямдылымжым ужаш, уке гын, титрыште возымо гыч пален налаш лиеш. Тендан штат манме кухныдам почын ончалаш лиеш?

— Тыште ни могай секрет манмет уке. «Марий Эл Радион» директоржо — Александр Курмузаков, вара — мый, тун редактор, умбакыже — директорын алмаштышыже Ирина Якаева, тун бухгалтер Валентина Казанцева, увер редактор Марина Глушкова да сем редактор Владимир Аптулаев. Тиде — тун штат манмына. Тылеч посна совместитель семын Александр Кожевников (Мурызо Эчан), Сергей Карпов (Мыскараче Сергуш), Людмила Карпова, Татьяна Светлакова (Соловьёва) ыштат. Курьмарла передачым палыме марий актрисе Марина Почтенева ямдыла. Ынде шкенан библиотекина, фондна улыт, ятыр кассет, диск погынен. Кажне ийын радиостанцийын шочмо кечыжлан полеклатше кугу концертым эртарена. Тений «Марий Эл Радион» лу ияш дүмгечыжлан тыгай концерт 1 августышто «Дружба» стадионыш ятыр зрительым поген ыле. Республикын кучемже йылымына, тувырана, йүлана верч тырша гын, умбакыжат илаш, радиом кольштышо-влакым эшеат чаплырак программыла дене куандараш тунгалына манын, пентыдын каласен кертам. Черстан тыгай пайрем касым 18 декабрыште эртараш ямдылатгына.

— Володя, пытартышлан шкендан творческий саскада да ончыкылык планда нерген ала каласен пуэда ыле?

— Чынак, мыйым эстраде аланыште шкем тергыше артист семынат палат. Чүчкыдынак гастрольыш коштам. Шкенан мобильный манме группына уло. 2010 ийыште «Тылат мурем» иклымше сольный CD дискем лектын, а кум ий гыч «Тыге лиеш мо йораташ?» иклымше сольный концертемын видеосерсийжым ямдыленам. Тиде ийынак, 2014 ийыште, 25 ияш юбилейлан «Шем шинчан тангем» книгам савыкталте. Радиом кольшто, лудшо-влакым ончыкыжымат у произведенийла дене куандараш шонем. Эн шуко ыштынашем — ончылно.